

Cséby Géza

Emlékek mezsgyéjén

Egy kötet margójára

Meghatódva forgatom *Badacsonylábdihegi fényképekönny* címet viselő kiadványt. Badacsonylábdí, azaz Lábdí, szépreményű gyermekkorom egyik színhelye. Éppen ezért tolulnak fel bennem a történéseketszépítő múlt emlékei...

Még emlészem arra, amikor az 50-es évek elején apám maga elé ültetve, Csepel motorjának tankján hozott el Keszthelyről testvéréhez, azaz nagybátyámhoz *dr. Cséby László*hoz. Emlékszem a házra, az emberekre, a tavaszokra és ősökre.

És a nyarakra!

Emlékeim elsősorban nagybátyám házához kapcsolódnak. Ebben a bazaltból épített, nádfedeles házban ugyanis gyermekkorom sok boldog és kedves nyári napját töltöttem. Ha van időm, arra jártamban, mindig felkanyarodok a *Fölső*, vagy *Római* útra és megállok egy percre a ház előtt. Ma úgy mondják, némi pejoratív éllel: nosztalgiazom. Eszembe jutnak a régi nyarak, a gálic szagú betonhordó, a szüreték, kaccsozások, a kapálás nehéz munkája, a poros út és az esti harangszó. Ez különösen emlékembe vésődött, mert ha meghallottam, hogy a harangozó megkondítja az öreg jószágot, felugrottam és kiszaladtam a kápolnához. Tudtam, hogy megengedi nekem is a harangozást. Nem volt ez egyszerű mesterség, előtte meg kellett tanulnom a kötélszűrésének ritmusát, nehogy félreverjem a harangokat és Lábdiba csödüljenek a környékbéli tűzoltók.

Az egykor a házhoz vezető bejárati út, közút lett. Csupán a kútkáva, talán a kút kereke a régi. Rajta két betű és egy dátum: C. A. azaz *Cséby Antal* és a kútkáva öntésének az éve, 1909. A bejáratot szegélyező virágokból csak a kokárdavirág

maradt meg évtizedeken át. Laci bátyám feleségének Stacha néninek turbánliliomjait nem kímélte az idő. Azóta sem láttam olyan szép turbánliliomokat! A kokárdavirágból pár éve kicsíptem egy kisebb gyökeres hajtást és elültettem rezi telkemen. Nagy örömömrre, minden évben virágba borul.

És mintha megállt volna az idő a kápolnakert gesztenyefái alatt is, olyanok, mint ötven évvel ezelőtt...

Cséby László birtokán egy másik ház is állt. Alacsony, földbe simuló, nádfedeles. A vincelléré. Ott lakott *Tóth Lajos* vincellér feleségével és leányával Annuskával, aki legjobb játszótársam volt. Cséby-Tóthnak hívták, ahogy a Katzerék vincellérét Katzer-Tóthnak. Így különböztették meg a sok Tóth nevűt egymástól, ragadványnevük az a családnév volt, akiknél vincelléreskedtek. Gyermekkoromban, Tóth Lajost Labá-nak szólítottam, a Lajos bácsi szavak összevonásával és rövidítésével. Csak a családi legendáriumban található a történet, amikor megkérdeztem: - *Labá! Miért esik az eső?* A lakonikus választ azonnal meg is kaptam: - *Mert nem tud létrán legyünni.* Ők később elköltöztek, de a Római úton volt az új lakásuk is, abban a földszintes épületben, amelyben az egykori boltos a „naccsága” is élt. Szemben a hosszú tehénistállóból kihallatszott az állatok hangja és bizony terjengett a tehénszag. Soha nem értettem meg pesti rokonainkat akik elmentek az istálló előtt, mélyen beszipantották a trágya szagát és mámorosan kiáltottak fel: micsoda illat! Ha jól tudom ez a hosszú földszintes épület ma üdülő.

Cséby László birtokával szemben, (az út másik oldalán) volt egy zöld fatornácos ház. Ha jól tudom ma vendéglő. Úgy emlékszem, hogy a ház és birtok tulajdonosának volt egy lova. Amikor munka után, este a szekérrel hazafelé mentek, mindig megálltak a régi vegyesboltnál egy üveg sörre. Egy üveggel ivott a gazda, eggyel a ló. Aztán a gazda csak annyit mondott: - *Mehetiünk. Most jobbra menj.* És a ló elindult. Jobbra.

Nagybátyámmal nagyokat sétáltunk. Olykor velünk jött rokonunk *Mojzer Feri* bácsi és felesége *Relly* néni. Kutyjájuk a fehér-szürke-fekete színű, bozontos Puszi sohasem kísért el bennünket. Gyakran jártunk, jártam át Mojzerékhez. Abban az időben nem voltak kerítések, mindenki tudta meddig tart a földje. Ha kellett rövidítettük az utat a szőlők között. Arra azonban vigyáztunk, hogy az úton menjünk és kárt ne tegyünk az ültetvényben. Átjártam másik rokonunkhoz *Vajdáék*hoz is. Főleg azért, mert volt ott két korombéli fiú. Velük strandolni is jártam. *Vajda Szősz*i volt leggyakrabban a kísérőnk. Ha jól emlékszem ő mutatta meg, ha a Lábdi állomáson a sínekre egy 5 vagy 10 fillérest teszünk, akkor az azon áthaladó vonat furcsa formájúra lapítja...

Vasárnaponként néha megjelent nagybátyámnál *Ányos Elemér*. Leültek a diófa alá és beszélgettek. Ányos Elemér testes nagy darab ember volt, nehezen járt, egyik lába duplájára dagadt trombózisa miatt. Az egykori birtokán lévő Szent Anna kápolnába minden búcsúkor elment és a kegyúrnak fenntartott helyen hallgatta végig a szentmisét. Nem volt ez megterhelő számára, mert hosszú, földszintes kúriája nem esett messze a kápolnától.

Nagybátyám háza mellett állt *Katzerék* nagy, megállamosított háza. Az egykor gazdag és előkelő budapesti szűcs-nagykereskedő családjának egy kisebb házacska jutott a nagy épülettől a Balaton felé eső részen. Nem messze volt, - akkor még megvolt -, *Herczeg Ferenc* nyaralója, és a fából készült kerítéssel, nyárfákkal bekerített kis filagória-jellegű építmény a réttel.

Emlékezzünk a híres *Hertelendy* család itt élt tagjaira, a hegybírókra, a Szent Ignác kápolna plébánosaira. Ők is életünk részei. Nélkülük kevesebbek lennénk, és lelkileg szegényebbek. Mit is ír *John Donne* angol költő, mely gondolattal Hemingway az *Akiért a harang szól* című regényét is indítja? „*Senki sem különálló sziget. Minden ember a kontinens egy része, a szárazföld egy darabja. Ha egy görgöngyöt mos el a tenger, Európa*

lesz kevesebb éppúgy, mintha egy hegyfokot mosna el, vagy barátaid házáat, vagy a te birtokod. Minden halállal én leszek kevesebb, mert egy vagyok az emberiséggel. Ezért hát sose kérdezd kiért szól a harang. Érted szól.” Igen értünk, mindazokért, akik itt éltek, élnek, akik a mi kis történelmünk darabjai voltak és darabjai – hála Istennek! – még ma is. Mert egyesek vagyunk a jóban és egyesek a rosszban, a sikerekben és a bukásokban és egyesek vagyunk az emlékezésben is, bár valamennyi történetet mi mindannyian más- és máshogyan éltük meg. Mi mindnyájan Európa egy kis darabja vagyunk, s ezekből a kis darabokból áll össze az egész.

De hol vannak már Vajdáék, a csinos Vajda Szöszi, a fiuk, a büszke Ányos Elemér, hol vannak Tóthék, Kaczcerék, a neves Hertelendy család utolsó sarja, hol van Mojzer Feri bácsi és felesége, merre kergeti a felröppenő madarakat bozontos kutyájuk a Puszi? És hol van nagybátyám, hol van a gyermekkor egykor oly gondtalannak tűnő világa...?

Hogy miért írtam le mindezt? Amikor felvetődik Lábdi neve akkor mindez, sőt még jóval több is eszembe jut. S amikor e remek könyvet végiglapoztam, megerősítve láttam emlékeimet. Végtelenül örülök, hogy a hegy másnak is sokat, nagyon sokat jelent. Megdobbant a szívem, amikor *dr. Cser Imréné, Éva* asszony ismeretlenül is felhívott és elmondta elképzelését: könyvet, képeskönyvet FÉNYKÉPESKÖNYET szeretnének kiadni Lábdiról. Megkérdezte vannak-e fotóim, emlékeim a hegyközségről? Azonnal igent mondtam. És megpróbáltam segíteni, összegyűjteni és eljuttatni hozzá a régi fényképeket. Hála Istennek ez a mai internetes világban végtelenül egyszerű.

Aztán Varsóban értesültem, hogy elkészült a kötet és 2-án lesz a bemutatója s, hogy pár gondolattal ajánljam a tisztelt olvasók figyelmébe. Bár már igent mondtam *Németh János* Munkácsy-díjas keramikusművész barátom Paloznaki kiállítás megnyitójára, elvállaltam. Kimondott örömmel vállaltam.

Rövidesen megkaptam a kötete is. Igényes és szeretettel válogatott kiadvány lett belőle. Hála a szerkesztőnek dr. Cser Évának, hála a kiadást vállaló Nők a Balatonért Egyesület Badacsonylábdi Csoportjának. És köszönet a fényképeket gyűjtő Badacsonytördemic Községért Alapítványnak.

Számtalan kép eleveníti fel a település 1900 és 1970 közötti életét. Régi ismerősöket, régi – ma már eltűnt, vagy átalakított – házakat, nevezetes embereket láthatunk a válogatásnak hála. S egy kis eligazítást, csupán annyit, amelyből kifeslik a történet, amelyből a legfontosabb információkat megkapjuk. De megismerhetjük Badacsonylábdi történetét is, képet kapunk geológiájáról, a hegytörvényekről, a bazaltbányáról, a vasútállomásról, a halásztelepről, a strandról Lábdi érdekes és híres embereiről.

Ranolder püspök úr is a világ legszebb tájának tartotta e vidéket. Nem véletlen hát, hogy badacsonyi keresztállítással hirdette Isten dicsőségét, s amelynek szállításáról valamennyien tudunk. Itt építtette fel klasszicista emeletes házat (kastélyát), amelyet azonban – úgy tudom – betyárok raboltak ki még annakidején.

Hasonlóképpen vélekedett a Badacsonyról Herczeg Ferenc, nyaralójának külső és belső képe ma már mindenképpen archív felvételnek számít a szó legszorosabb értelmében. Képek idézik a híres *Szita Józsefet*, a *Péterffy-Cser* családot, *Rajkyékat*, *Vajdáékat*, *Berkes Józsefet*, *Cságohyékat*, *Debrecenyi Gynlát*, *Pados Jánost*, *Parapaticsékat*, *Sebestyénéket*, *Pákayékat*, *Rózsáékat*, a híres *Ibos* családot, *Csizmadiáékat*, *Kaszásékat*, *Apáthyékat*, persze a Cséby családot és még nagyon sokakat.

A több mint 170 régi fénykép, a betűk barnás színe szervesen igazodik a mondanivalóhoz. A kötet formátuma pedig a fényképek minél élvezhetőbb megjelenését van hivatva elősegíteni, ugyanakkor elegáns és ma már kevésbé szokványos. Dicséret illeti a nyomdát, hogy a régi, és különböző minőségű

fényképekből, tulajdonképpen egységes és minőségileg is nagyon elfogadható fotókat láthatunk. Sokan talál bártortalanabban nyúltak volna hozzá a képek nagyításához, de nagyon jó, hogy a képek nagysága látványosabbá teszi a kötetet és nem esik a helyhiány miatt abba a hibába, hogy a fotókon szereplő emberek gyufafej-nagyságú képei tulajdonképpen teljes egészében élvezhetetlenek.

A hegy több település „tulajdona”, ezek elválaszthatatlanok egymástól. A szerkesztő ezt is kiváló érzéssel kezeli, megjelenik Tördemic, Badacsony, és Tomaj is a kötet lapjain. *Tamás István* és *Maké Károly* rövid prózáját a könyv végén olvashatjuk, amelye méltó befejezése egy szépen szerkesztett, értékes kötetnek.

Úgy gondolom megfogalmazható, hogy nemcsak Badacsonylábdí, de mi mindannyian nyertesek vagyunk ennek a kötetnek. Mi, akik nagyon szeretjük Pannóniánk e kies vidékét. És amelyről Herczeg Ferenc oly szépen írt 1929-ben:

„A kibült vulkán fenséges és merész vonalaival úgy emelkedik az opál- és gyöngygyagyolószínekben remegő tó fölé, int az erő és a szépség istenszobrának talpzata.....”

Megjelent: Hévíz, 2008/4. pp. 76-80